

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/206235,Ewa-Wojcicka-Kanaly-w-Powstaniu-Warszawskim.html>
26.02.2026, 15:54

Ewa Wójcicka: Kanały w Powstaniu Warszawskim

Kanały – dla jednych oznaczające życie, dla drugich śmierć – były w okresie Powstania Warszawskiego często jedynym szlakiem komunikacyjnym umożliwiającym ewakuację walczących oraz ludności cywilnej. Tędy przenoszono rozkazy, pocztę oraz broń i leki.

13.09.2024

[Powstanie Warszawskie](#)

System wodociągowo-kanalizacyjny Warszawy został zaprojektowany przez inżyniera Williama Lindleya w latach 1876-1878 na zlecenie ówczesnego prezydenta gen. Sokratesa Starynkiewicza. Pierwszy etap budowy przypadał na okres 1883-1915, ostatni prowadzono w latach 1924-1926. Warto zaznaczyć, że w budowie brali udział polscy inżynierowie – Alfons Grotowski czy Józef Bandtkie.

Droga ostatniej szansy

Po raz pierwszy kanały zostały wykorzystane do ewakuacji zwartego oddziału powstańczego na Ochocie, 11 sierpnia 1944 r., kiedy, wobec znacznej przewagi wroga, podjęto decyzję o wycofaniu się obrońców tzw. „Reduty Wawelskiej”. Z pierwszej grupy, liczącej ok. 30 osób, tylko kilkoro wyszło bezpiecznie na powierzchnię w okolicach Kolonii Staszica. Przeprowa drugiej, liczącej 83 osoby, zakończyła się powodzeniem, mimo że przejście prawie kilometrowego odcinka zajęło powstańcom ponad 6 godzin.

Początkowo dowództwo powstania nie zamierzało wykorzystywać kanałów jako dróg ewakuacyjnych i łączności między poszczególnymi dzielnicami Warszawy. Jednak walki spowodowały odcięcie wszelkiej komunikacji między jednostkami powstańczymi.

Przy wytyczaniu tras pomocni okazali się pracownicy kanałowi. Dzięki ich wiedzy oraz na podstawie planów systemu kanalizacyjnego Warszawy, zdobytych z biur Dyrekcji Wodociągów i Kanalizacji przy ulicy Lipowej, ustalono połączenia kanałami, m.in. na odcinkach: między Powiślem a Starym Miastem, Żoliborzem a Śródmieściem, Czerniakowem a Mokotowem, Ochotą a Śródmieściem.

[►Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Następny Strona](#)

Powstanie warszawskie

Artykuł